

DZIENNIK WARSZAWSKI

Nr. 220.

Niedziela, 6 (18) Października.

1868 r.

Rok 5.

Wychodzi codziennie, oprócz dni następujących: po Świątach uroczystych i Niedzieliach. — Prenumerata w biurze Dyrekcji, ulica Miodowa Nr. 487 i Kantorach. — Obwieszczenia przyjmują się za opłatą od wiersza druku: za 1-krotne obwieszczenie kop. 6, za 2-krotne kop. 9, za 3-krotne kop. 12. — Artykuły nadsyłane do zamieszczenia w Dzienniku, nie zwracają się. — We wszystkich co dotyczy Dziennika, należy odnosić się wprost do Dyrekcji obu Dzienników Warszawskich.

Prenumerata w Warszawie rocznie rsr. 8. — Półrocznie rsr. 4. — Kwartalnie rsr. 3. — Miesięcznie kop. 67. — Bez odnoszenia w biurze Dyrekcji prenumerata nie przyjmuje się. — Numer pojedynczy kop. 5. — Za odnoszenie do domu, opłaca się miesięcznie kop. 5. — Na prowincji, na stacjach pocztowych w Królestwie i Cesarstwie Rocznie rsr. 9 kop. 20. — Półrocznie rsr. 4 kop. 60. — Kwartalnie rsr. 2 kop. 30. — Miesięcznie kop. 80.

SPIS RZECZY.

DZIAŁ URZĘDOWY. — Awans. — Najw. rozkaz o sposobie wydzielania gruntów w Syberji. — Komisja likwidacyjna.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY. — Warszawa. — Przegląd polityczny. — Telegramy. — Wiadomości telegraficzne. — Wyjazd Jego Wys. Księcia Mikołaja Oldenburgskiego. — Ofiary. — Zwiedzenie zakładów naukowych. — Inspekcja szkół. — Maszyny parowe w przemyśle fabrycznym. — Koncert. — Wypadki. — Kursa monet. — Poświęcenie cerkwi. — Port libawski. — Uroczystość w percie Said. — Wypadki w Hiszpanji. — Austrija i ziemie słowiańskie. Sprawy czeskie; sejm tyrolski; zakaz; ministerstwo. — Ks. Auersperg. — Danja. Adres. — Anglja. Sprawa rumuńska. — Korespondencja z Paryża. — O możności założenia banku hipotecznego warszawskiego.

FEJLETON. — Szkice psychologiczne. — Jedynaczek (dok.)

PRZEWODNIK WARSZAWSKI. — Filipowicz, obrońca sądowy, i t. d.

DZIAŁ URZĘDOWY

Warszawa, dnia 5 (17) Października.

Awanse. — Przez Najwyższy rozkaz w ministerstwie spraw wewnętrznych, z d. 27 września, awansowani zostali za odznaczenie się: zostający przy ministerstwie spraw wewnętrznych rzeczywisty radca stanu *Beklemiszew* — na tajnego radcę; członek honorowy b. rady lekarskiej Królestwa Polskiego, doktor medycyny i chirurgji, radca stanu *Wojde* — na rzeczywistego radcę stanu.

Najwyższy rozkaz o sposobie wydzielania gruntów w Syberji. — Na zasadzie aneksu do uwagi art. 961 i 1,502 t. X Zb. Pr. Cyn., między innemi postanowiono, że w Syberji zachodniej mają być obierane na donacje i na sprzedaż osobom prywatnym przez główny zarząd miejscowy pu-te grunta skarbowe, i że wszelkie przedstawienia w tej mierze jenerał-gubernatora zachodniej Syberji mają być wnoszone do komitetu syberyjskiego, który, po zniesieniu się z ministrem dóbr rządowych, wnosi te interesa na Najwyższe zatwierdzenie. Po zwinieniu zaś komitetu syberyjskiego, akta jego oddane zo-

stały do komitetu ministrów, który uznał powyższy sposób wydzielania gruntów w zachodniej Syberji za niedogodny, gdyż oprócz zbytej korespondencji, sposób ten niezgodny jest z zasadą organizacji komitetu ministrów, na mocy której wszelkie sprawy wnoszone są do tego komitetu przez właściwych ministrów wraz z ich konkluzją. Dla usunięcia tych niedogodności, w Najwyższej zatwierdzonej 13 czerwca 1867 r. postanowieniu komitetu ministrów wydane zostały następujące przepisy: 1) ażeby wszelkie sprawy, co do wydzielania w Syberji pustych gruntów skarbowych na sprzedaż i donacje, jakoteż co do zatwierdzenia licytacji na kupno gruntów i rozdania takowych urzędnikom tytułem wynagrodzenia, stosownie do przepisów o takich sprzedażach i donacjach, koncentrowały się nie w kancelarji komitetu ministrów, a w ministerstwie dóbr rządowych; 2) ażeby stosownie do tego, jenerał-gubernator zachodniej Syberji czynił wszelkie w tej mierze przedstawienia wprost do ministra dóbr rządowych; 3) ażeby załatwianie tych spraw w ministerstwie dóbr rządowych i dalsze ich decydowanie przez wyższe władze odbywało się podług ustanowionego porządku sprzedawania i rozdawania gruntów skarbowych w innych gubernjach Cesarstwa. Obecnie, na wniosek ministra dóbr rządowych, z powodu przedstawienia jenerał-gubernatora zachodniej Syberji o wyznaczenie kilku gruntów skarbowych na sprzedaż i donacje, komitet ministrów, zgodnie z konkluzją ministra dóbr rządowych, uchwałą Najwyższej zatwierdzoną 26 lipca r. b. między innemi postanowił: zaniechać zupełnie rozdawanie w zachodniej Syberji gruntów na donacje. (Zb. Post.)

Komisja Likwidacyjna w Królestwie Polskiem, podaje do powszechnej wiadomości, iż wynagrodzenia likwidacyjne, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 4 (16) Października) r. b., w ilości rs. 13,057 kop. 66, Marji *Strojnowskiej*, właścicielce dóbr Abramowice, położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Lubelskim, Gminie Głusk, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Lubelskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rsr. 6,388 kop. 45, Marji *Strojnowskiej*, właścicielce dóbr Cmiłów, położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Lubelskim, Gminie Głusk, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Lubelskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rsr. 7,383 kop. 58, Marji *Strojnowskiej*, właścicielce dóbr Prawiedniki, położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Lubelskim, Gminie Głusk,

wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Lubelskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 3,354 kop. 83, Marji *Strojnowskiej* i sukcesorom Feliksa *Strojnowskiego*, właścicielom dóbr Głuszczyzna, położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Lubelskim, Gminie Głusk, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Lubelskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 2,779 k. 88, Antoniemu *Kamińskiemu*, właścicielowi dóbr Strużewo, położonych w Gubernji Płockiej, Powiecie Płockim, Gminie Żaluzki, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Płockiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rsr. 82 kop. 7, sukcesorom Ignacego *Klonowskiego*, właścicielom części wsi Dranino-wielkie, położonej w Gubernji Płockiej, Powiecie Płockim, Gminie Dziektarzów, asygnowane będzie z Kasy Gubernjalnej Płockiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rsr. 12,426 kop. 23, Józefowi i *Ciernickiemu* i Konstantemu *Poganowskemu*, właścicielom dóbr Dobry, położonych w Gubernji Warszawskiej, Powiecie Radomskim, Gminie Rydzienko, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Warszawskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rsr. 1,455 kop. 17, Janowi *Śliwińskiemu* i Towarzystwu drogi żelaznej Warszawsko-Bydgoskiej, właścicielom dóbr Kaszew-dwórna, położonych w Gubernji Warszawskiej, Powiecie Kutnowskim, Gminie Krzyżanówek, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Warszawskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rsr. 16,399 kop. 26, Józefowi *Przechadzkiemu*, właścicielowi dóbr Wola Rowstowa, położonych w Gubernji Kaliskiej, Powiecie Kolskim, Gminie Brudzew, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Kaliskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 15,494 kop. 77, Henrykowi *Bielskiemu*, właścicielowi dóbr Krzywe, położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Krasnostawskim, Gminie Ornowiec, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Lubelskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 39 kop. 33, Marjanowi *Kowalewskiemu*, właścicielowi części wsi Kowalewo-Skorupki, położonej w Gubernji Płockiej, Powiecie Sierpeckim, Gminie Białyszew, asygnowane będzie z Kasy Okręgowej Mławskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rsr. 420 kop. 53, Maciejowi *Kurczewskiemu*, właścicielowi części wsi Józefów, położonej w Gubernji Petrokowskiej, Powiecie Brezińskim, Gminie Mroga dolna, wysłane zostało do Kasy Okręgowej Łódzkiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rub. sr. 18 kop. 33, Józefowi *Rakowskiemu*, właścicielowi części wsi Zbyszyno-wielkie, położonej w Gubernji Płockiej, Powiecie Płockim, Gminie Siekluki,

FEJLETON DZIENNIKA WARSZAWSKIEGO.

JEDYNACZEK

Obrazek miejscowy.

Dokończenie. *)

— Cóż to, wdychacie? Może niewierzycie moim słowom? Otóż powiem wyraźniej, bo wreszcie, już czas po temu: Słuchaj-no panie Anastazy, wiem żeś człowiek uczciwy i rozumny, wiem i to że kochasz Władzię... Nie przerywaj mi acan... A i ty dziewczynko nie rumień się ani odwracaj głowy, bo i on tobie obojętnym nie jest. Boża to wola, który dwa serca zane i młode ku sobie wzajem nakłonił i napełnił miłością. W prawdzie, był czas gdy inne miałam dla Władzi postanowienie... bo to serdeczna towarzyska mej starości żrędej moja córka, przybrana sercem, ale dzisiaj... nie warto nawet wspomnieć o tem! Dziś, pragnę ją widzieć szczęśliwą przed zgonem moim; dla tego, oddaję ci panie Anastazy to dziewczę dobre, i prosząc Boga aby wam dopomógł, błogosławie wasze życie. Podajcie sobie ręce... o tak! dobrze. A teraz, wracajmy pod dach — powietrze jest ostre i zbyt chłodne na stare kości, cieplej im będzie przy kominku a najcieplej podobno w grobie. No, dosyć już! nie dziękujcie mi, nie wszystko jeszcze zrobiłam. Dalej że dziecił mnie czas zasiąść do kabały — a i ciebie dziewczeczko czeka gospodarstwo przy kawie.

*) Patrz Nr. 212, 213, 214, 216 i 218.

Anastazy i Władzia, wzrószeni do głębi, ucałowali ręce babuni i milcząc z sercami napełnionemi radością, wrócili do dworu. Tam w sali jadalnej zasiedli pospołu.

Była to zresztą zwykła godzina zebrań całej rodziny, godzina kawy ze śmietanką! Brakowało tylko Konstantego, który wyjechał był na pole szcuć biedne zające przytulone w kotlinach.

Babunia zasiadła najbliżej kominka, a zabrawszy ze stoliczka talie kart zaczęła kłaść kabałę.

Wdowa Odulska, siedząc przy matce, czasem poprawiała jej karty, słuchając pilnie wieszczby o przyszłości Kostusia, niekiedy zaś machinalnie pracowała szydełkiem, robiąc jakieś białe siatkowe pokrycie. Władzia stanęła w głębi pokoju przy stole zastawionym przyborami do kawy. Anastazy zapatrzonej w jej rumiane lica zamyślił się głęboko.

— Patrzcie-no państwo! mówiła poważnie babunia, już trzeci raz ta brunetka staje obok Kostusia. Ba! ba! to nie bez kozery.

— Brunetka mam? to może będzie hrabianka Zosia...

— Nie — To jakaś złośliwa kobieta, już nie zbyt młoda. No, patrzcie! znowu ona! Ani się go odczepił..

W tej chwili, przed gankiem domu dało się słyszeć silne tupanie batami a następnie, głos donośny i gruby zawołał:

— Filipie! weź tam konia i powiedz Pawłkowi niech nakarmi charty. Żmija doskonale się dzisiaj spisała. A czego tam chcesz, panie Kromski?

— Przyszedłem powiedzieć Jaśnie Wielmożnemu Panu, że czynszownicy z Wolki, nie chcą opłacić raty...

— A czemu, panie rządco?

— Mówią że im grad wybił zboże w tym roku...

— Ba! ba! Bij i drzyj panie Kromski! Ja swoje mieć muszę! Pamiętaj waszeć o tem, a tymczasem, każ mi zaprzadź do małego powozu — za pół godziny pojade.

Po tych energicznych rozkazach, odgłos kroków zbliżył się ku drzwiom sali, w której siedziało zebra-ne grono.

— To Kostuś! zawołała radośnie matka. Władziutko! przygotuj mu filiżankę gorącej kawy, tylko bez śmietanki.

— Wiem, ciociu!

Anastazy oddalił się dyskretnie od młodej szafarki. A znowu ta brunetka ladacół rzekła gniewnie babunia i zmieszała rozłożone karty. Konstanty wszedł do pokoju, zatrzasnąwszy głośno drzwi za sobą, rzucił na kanapę czapkę i obejrzawszy się do koła, zawołał tym jednostajnie wesołym i krzykliwym głosem, który się wyrabia zwykle w zapleśniałych duchem i niemyślących organizmach.

— No! widzę że tu wszystko w porządku! Babcia kładzie kabałę, mama pracuje na chwałę Bożą i komię dla księdza proboszcza; piękna kuzynka gospodą-żę dla księdza proboszcza; piękna kuzynka gospodą-żę przy stole, a uczony mój mentor i profesor wiejski, skrada się do... śmietanki... Cha! cha! cha! Dobry wieczór państwu!

asygnowane będzie z Kasy Okręgowej Płockiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 2,148 kop. 94, Alojzemu *Zurawskiemu*, właścicielowi dóbr Łubki, położonych w Gubernji Płockiej, Powiecie Płockim, Gminie Łubki, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Płockiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 886 kop. 17, małoletnim *Wolskim*, właścicielom części wsi Józefów, położonej w Gubernji Petrokowskiej, Powiecie Brezińskim, Gminie Mroga dolna, wysłane zostało do Kasy Okręgowej Łódzkiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 286 kop. 13, Wilhelmowi *Litke*, właścicielowi części wsi Józefów, położonej w Gubernji Petrokowskiej, Powiecie Brezińskim, Gminie Mroga Dolna, wysłane zostało do Kasy Okręgowej Łódzkiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 52 k. 50, Franciszkowi *Kuskowskiemu*, właścicielowi części wsi Kowalewo-Skorupki, położonej w Gubernji Płockiej, Powiecie Sierpeckim, Gminie Białyszewo, asygnowane będzie z Kasy Okręgowej Mławskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 10,417 kop. 18, Adolfowi *Schütz*, właścicielowi dóbr Kowala, położonych w Gubernji Kieleckiej, Powiecie Miechowskim, Gminie Kowala, wysłane zostało do Kasy Gubernjalnej Kieleckiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 28 kop. 28, sukcesorom Macieja *Kuskowskiego*, właścicielowi części wsi Kowalewo-Skorupki, położonej w Gubernji Płockiej, Powiecie Sierpeckim, Gminie Białyszewo, asygnowane będzie z Kasy Okręgowej Mławskiej, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 70 kop. 25, sukcesorom Mikołaja *Mistkowskiego*, właścicieli wsi Mistkowo-Grzymki, położonej w Gubernji Płockiej, Powiecie Płońskim, Gminie Siekluki, asygnowana będzie z Kasy Gubernjalnej Płockiej, celem wypłaty komu należy.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Warszawa,

dnia 5 (17) Października.

Hiszpanji przedewszystkiem zagraża finansowa klęska. Dochody z powodu stagnacji w interesach, oraz niepomysłnego zbioru zmniejszają się, a klasom roboczym zagraża głód, dla uprzedzenia którego zamierzono zaciągnąć pożyczkę narodową, wynoszącą 10 milionów realów. Zapisy na tę pożyczkę wynoszą zaledwie jej trzecia część, co wskazuje, niezbyt pomyślny stan finansowy kraju, i dla tego, zniesienie podatku akcyzy od artykułów żywności, który ma być zastąpiony podatkiem klasycznym, w chwili takiego ciężkiego przejścia, może sprawić jeszcze gorsze zawiązanie w hiszpańskich finansach. Większą jeszcze obawę sprawia niepewność co do stanowiska jakie przyjmie w Kuba. Nadchodzące z tamtąd wiadomości są z sobą sprzeczne i przedwcześnie donoszą, iż gubernator tej wyspy uznał rząd tymczasowy, a pamiętać należy, że opłacane przez tę wyspę podatki, stanowiły jedną z ważniejszych rubryk dochodu w Hiszpanji. Do trudności finansowych dołą-

czają się i trudności polityczne. Pomimo zachęcań jenerałów Prima i Serrano, nie istnieje pożądana jedność i nawet w Madrycie jenerałowie ci spotykają opór. Stronnictwo republikańskie coraz więcej zyskuje stronników. Niezależne dzienniki francuskie ganią mocno list jenerała Prima do księcia Napoleona, dowodząc, iż jenerał Prim nie miał żadnego prawa przesądzać woli narodu, która ma się wyrazić za pośrednictwem kortezów ustawodawczych. Dzienniki angielskie zajmują się kandydaturą księcia Alfreda, i dowodzą, że Hiszpanja w razie wyboru tego księcia i przyjęcia przezeń tego wyboru, otrzymałaby taki podarunek od Anglii, iż nie mogłaby myśleć o żadnych innych ustępstwach ze strony Anglii, a szczególnie o przyłączeniu Gibraltaru.

Wiadomości z innych krajów Europy są bardzo szczupłe. W Wiedniu w sferach politycznych nie mała przykreść stanowiło to, że posada prezesa gabinetu przedlitawskiego, nie mogła być obsadzona przed otwarciem posiedzeń rady państwa. Skoro książe Adolf Auersperg stanowczo odmówił przyjęcia tej posady, zwrócono oczy na księcia Colorado, marszałka w Niższej Austrii, ale nie wiadomo jeszcze, czy i ten maż stanu zechce objąć urząd, który tymczasowo jest sprawowany przez hrabię Taaffe.

Zwycięstwo republikańców przy wyborach do kongresu w zachodnich prowincjach Stanów Zjednoczonych, powiększyło szanse jenerała Granta, z którym właśnie prowincje te nie zgadzały się co do sposobu zapłacenia długu publicznego.

Zwracamy uwagę czytelników naszych na zamieszczoną poniżej korespondencję z Paryża.

Telegramy

DZIENNIKA WARSZAWSKIEGO.

Madryt, 16 (4) października. Dekret rządowy znosi prawo religijnych korporacji do nabywania własności. Wyszło rozporządzenie udzielające amnestję w sprawach prasowych. Dekreta rządowe odwołują ambasadorów w Konstantynopolu, Paryżu, Londynie, Wiedniu i Berlinie.

Bukareszt, 16 (4) października. W skutku uchwalonego już przez izby nowego prawa wojskowego,

wkrótce ma być powołane 10,000 ludzi.

(Correspondenz Bureau).

Wiadomości telegraficzne.

* **Praga, 15 (3) października.** Dowodzący wojskami w Czechach, jenerał jazdy książę Montenuovo, uzyskał dymisję. Feldm.-por. baron Koller, który mianowany został w jego miejsce, oświadczył wyrażnie przy pożegnaniu z wojskami, które pozostawały dotąd pod jego dowództwem, że sprawowanie przez niego obowiązków namiestnika ma jedynie charakter tymczasowości. (Cor. Bür.).

* **Paryż, 14 (2) października.** Podług *Jour. de Paris*, stan zdrowia królowej portugalskiej jest groźny; lekarze wątpią o jej wyzdrowieniu. (Wolff's T. B.).

* **Konstantynopol, 14 (2) października.** Fuad-pasza wyjechał do Neapolu. — Rząd zawarł z *Société générale* umowę w przedmiocie pożyczki opartej na listach zastawnych, w wysokości pięciu milionów. (Tamże).

* **Bruksela, 15 (3) października.** *Moniteur belge* pisze: Wczoraj odbyła się konsultacja lekarska co do stanu zdrowia księcia następcy tronu. Lekarze oświadczyli, że stan zdrowia księcia jest obecnie, tak samo jak poprzednio, groźny, lecz że jest lepszy niż podczas ostatniej konsultacji. (Tamże).

* **Madryt, 15 (3) października.** Rozruchy jakich dopuścili się wczoraj tutejsi dienstmännery (ludzie używani do posyłek w mieście), zostały uśmierzone wieczorem przy pomocy wojska. Po kilku jeszcze wypadkach nadużyć, jazda uprzątnęła place bez użycia broni. Dziś panuje znowu w mieście jak najzupełniejsza spokojność. (Tamże).

* **Londyn 14 (2) października.** Podług wiadomości z Nowego-Jorku, otrzymanych w poselstwie amerykańskim, większość republikańców wynosi w Ohio 30,000, w Pensylwanji 10,000 i w Indjanie 8,000 głosów. (Tamże).

* **Queenstown, 13 (1) października.** Według wiadomości z Nowego Jorku z d. 2 b. m. w Filadelfji odbył się d. 21 września procesja 12,000 żołnierzy i majtków na korzyść kandydatur Granta i Colfasa. Gubernator stanu brał udział w tej demonstracji. W Nowym Jorku demokraci wyprawili tego samego dnia sereadę Mac-Clelanowi. P. Bank mianowany został znowu członkiem kongresu przez republikańców stanu Massachusetts. Irlandczycy republikuscy odbyli meeting w Burke. Kilku głównych przewodców fenienów powiedział mowy. Uchwalono rezolucje na korzyść kandydatury Granta. (Cor. Hav. Bul.).

* **J. W. Książę Mikołaj Oldenburgski**, wyjechał za granicę.

* **(Ofiary).** Do warszawskiego zarządu miejscowego towarzystwa opieki nad rannymi i chorymi wojownikami, wpłynęły do założycieli, członków rzeczywistych i spółuczestników następujące ofiary: 1-go września: od podpułkownika Budkina 10 rs., majora

wystarczają... Tu i tam, nie przeżyją one wieków: jak stada chrząszczy wiosennych, pogrążają wieczorem nad dachami chat, wśród gałęzi drzew ogrodowych i zasną spokojnie. Taki jest koniec i mego obrazka. Każda z osób występujących na jego niewyraźnym planie, skrzepła wśród dziejów dalszego życia.

Anastazy porzucił szkołę w Odulewie i ożeniwszy się z Władzą, której babunia darowała sporą wioszeczkę, jął się do uprawy chleba, marząc, że kiedyś zagarnąwszy obfite żniwo prac swoich, znajdzie czas i możność urzeczywistnienia dawnych idei. Czy dopnie celu? nie wiemy.

Wdowa Odulska, pozbawiona towarzystwa i pomocy Władzi, smutniała z daniem każdym. Zaniedbana przez syna, który czas cały za domem przepędzał, schorzała coraz bardziej, umarła w lat parę, nie mogąc się doczekać obrzędu uwieńczenia przez naród swego jedynaka. Pan Konstanty roztępił się na ciebie i ducha, polubił kielichy i ucztę, zbierał pieniądze, zeskapał straszliwie dla ludzi, wreszcie, zahaczony zręcznie przez jakąś w pół-francuską guwernantkę, ożenił się z nią...

Nie wyrzekł się jednak śmiałych rojeń ambicji. Jakoż, usiłowania jego uwieńczył pomyślny skutek, bo po latach wielu, gdy już wypełzły włosy uczyniły mu czaszkę zdolną do przyjęcia wawrzynu, otrzymał brązowy medal na wystawie zwierząt domowych... za okazanie dwojga prześlicznych szczecińskich macior.

Babunia przeniosła się do Władzi, kładła kabałę ludziom, a modliła się Bogu.

— Dobry wieczór! mój synu, mój wnuczku, mój kuzynie, ozwały się razem zmieszane głosy.

— I cóż... panie Konstanty, jakże polowanie? czy poszło szczęśliwie? zapytał Anastazy.

— Nie bardzo, mój profesorsze, uszczułem tylko jednego kota, ale majster był tegi, zmykał jak najęty! Dopiero za czwartym obrotem schwyciła go żmija. Dzielną to suka panie! No, ale ty panie mentorze, jakże tam postępujesz w twoim filantropijnem przedsięwzięciu? Cóż?... czy twoi uczniowie w parciankach, zgłębili treść Howanny pana Trentowskiego? Wątpię bardzo! Jakoś filozofja nie przenika w mózgi tym małym chamiętom... dowód miałem na jednym z nich wczoraj: złapano go w ogrodzie, gdzie kradł zimowe jabłko, i wyobraź pan sobie, ten przyszyły mędrzec wrzeszczał jak prostak, gdy mu skórę obito. Anastazy uśmiechnął się wzgardliwie i rzekł z ironią: Słusznie pan uczyniłeś; z twojego stanowiska, za wszystko i wszystkich bić trzeba, dziecko za to, że polakami się na owoc, który gnije pod drzewami pańskiego ogrodu; ojca za to, że się upija na zapomnienie.

— Ba! ba! Mówisz jak profesor i filozof. Widać, że gospodarzem nie byłeś. Co innego teoria, co innego praktyka... Nie za to wybić kazałem tego blazna że zjadł mi jabłko, lecz za to, że je ukradł. Zasada przedewszystkiem! Zresztą, każdy ma swoje wyobrażenia, ja moich nie zmienię.

Anastazy wzruszył ramionami i usiadł w kącie.

Podano kawę — rozmowa stała się ogólniejszą, wśród której pan Konstanty zasnął sobie na kanapie. Od

czasu gdy zaczął tyć i polować, podobna drzemka napadała go często. Turkot zajeżdżającego przed ganek powozu, obudził młodego dziedzica Odulewa.

Cóż to? już zajechali — to dobrze. Pawełek! niech mi podadzą płaszcz. Wróć na kolację; tylko powiedz kucharzowi, żeby mi kotletów nie siekał zbyt drobno; ani posypywał makaronu serem — parmezan osobno powinien być podany — ruszaj sobie!

— Gdzież to, mój synu... Czy do hrabianki Zofji?

— Ach! gdzie tam — hrabianka Zosia jest nudna i sentymentalna — prócz tego, ma nos spiczasty, co według teorii Lewatera, oznacza charakter złośliwy i uparty.

— Gdzież więc?

— Jadę do Orzelskich. Umówię się tam o przyszłe polowanie i kupię kartofli. Do widzenia z mamą! Dobranoc babuni; a wam, państwo młodzi... życzę snów przyjemnych. Żegnaj cię kuzynko. Nie pojedziesz ze mną profesorsze?

— Nie — Mam wiele zatrudnienia.

— Jak chcesz — Do widzenia!

Każda powiastka kończy się jak życie: powszednio i cicho. Tylko wielkie dramata genjuszu, na papierze czy w życiu, goreją ogniem wielkiego pożaru namiętności i czynu. Dla posagowych nieszczęść, dla faktów spełnionych w myśli poety, lub czynie bohatera, ziemia daje panteony i laurowe wieńce, niebo otwiera im walbałę nieśmiertelną. Dla cichych, powszedniego życia obrazów, domowe ściany i kartki bibuły

Szyrmo Szezerbińskiego 10 rs., podpułkowników: Pohla 3 rs. i Frejmana 3 rs., kapitanów: Hallera 3 rs. i Sysojewa 3 rs., sztabs-kapitanów: Timofiewa 3 rs., Zudry 3 rs. i Miljusa 3 rs., poruczników: Timoszenko 3 rs., Iwanowa 3 rs. i Mackiewicza 3 rs., podporuczników: Filimonowa 3 rs., Stromikowa 3 rs. i Riepiņa 3 rs., praporszczyków: von-Fianti 3 rs., Jabloczkowa 3 rs., Modzolewskiego 3 rs., von-Sztekera 3 rs.; 9-go września: od M. N. Zdanowicza 10 rs.; 16-go września: od podpułkownika Petersdorfa 10 rs., porucznika Misiewicz 1 rs., od urzędników mławskiej szkoły powiatowej ogólnej 6 rs. 40 kop., od oficerów pułku Nr. 54 kozaków dońskich 8 rs. 70 k.; 24-go września: od pułkownika Baumgartena 10 rs., sztabs-kapitanów: Zukowa 10 rs. i Tarasenkowa 10 rs., porucznika Kisliakowa 10 rs., podpułkownika Nolte 10 rs., porucznika Sukina 3 rs., asesora kolegijskiego Fedorowa 3 rs., radcy honorowego Bojewa 3 rs., porucznika Chitrowa 5 rs., sztabs-kapitanów: Polańskiego 5 rs., Nikolajewa 5 rs., inżyniera Gawryłowa 3 rs., sztabs-kapitana Skalskiego 3 rs., kapitana Anerta 3 rs., sztabs-kapitana Michelsona 3 rs., podpułkowników: Engela 3 rs. i Paukiera 3 rs., kapitana Chartena 3 rs., od sztab i ober-oficerów: iwanogrodzkiej komendy inżynierskiej 9 rs., nowogeorgiewskiej komendy inżynierskiej 6 rs., od sekretarza gubernialnego Głowackiego 2 rs.; 27-go września: od pułkownika Oranowskiego 3 rs., sztabs-kapitanów: Laszko 3 rs., Szlagera 3 rs. i Bożanowa 3 rs., porucznika Adzikicza 3 rs.; 28-go września: od kieleckiego gimnazjum męskiego klasycznego 8 rs. 69 kop.; razem do 1-go października v. s. wpłynęło ofiar 4,644 rs. 25 kop.

*** (Zwiedzenie zakładów naukowych).** Korespondent *Dzienn. gub. suwałk.* między innemi pisze: Przegląd zakładów naukowych gubernji tutejszej rozpoczęty został przez ministra oświecenia publicznego od najbliższego po drodze z Kowna zakładu w Wejwerach, czyli tak zwanych kursów pedagogicznych, otwartych dopiero przed 2-a laty, które są jednym z niewielu istniejących dotąd u nas instytutów dla sposobienia nauczycieli szkolnych. Następnie, poświęciwszy 2 dni przeglądowi gimnazjum marjampolskiego, i zwiedziwszy szkoły elementarne w tem mieście, tudzież w Kalwarii i innych miastach, j. w. minister przybył 29 sierpnia do Suwałk, gdzie zabawiwszy do 3 września, zwiedził męskie gimnazjum klasyczne, gimnazjum żeńskie i szkoły elementarne: prawosławną, katolicką i żydowską. Prócz tego, na usilną prośbę tutejszych jednowierców, minister 1 września zwiedził ich parafję we wsi Pokrowsku, odległej o 30 wiorst od Suwałk. Powitany będąc z żywym zapalem przez jednowierców ruskich, którzy spotykali go podług zwyczaju ruskiego z chlebem i solą, i towarzyszyli konno jego pojazdowi, minister, przybywszy do wsi Pokrowska, znajdował się na nabożeństwie w tamtejszej cerkwi jednowierców, poczem łaskawie rozmawiał z parafjanami i odwiedził ich proboszcza o. Dobrowolskiego, w domu którego zastawione było śniadanie dla ministra i przybyłych z nim osób. Witając przyjazd ministra, jako znaczący i pierwszy pobyt w tutejszej miejscowości jednego z przybliżonych do Monarchji dygnitarzy, o. Dobrowolski w szczerych i trafnych wyrazach skreślił parafjanom swoim doniosłość tego pobytu, podkreślając j. w. ministrowi możność osobistego przekonania się o stanie jednowierców, o przywiązaniu ich do rządu ruskiego i o potrzebach ich pod względem oświaty. Zachęceni względnością hrabiego ministra, parafjanie Pokrowska oświadczyli życzenie założenia u siebie szkoły elementarnej i otrzymali łaskawe przyrzeczenie pomocy do urzeczywistnienia swego życzenia. Powróciwszy tegoż dnia do Suwałk, a następny dzień poświęciwszy zwiedzeniu zakładów naukowych tego miasta, j. w. minister wyjechał 3 września, w towarzystwie przybyłych z nim osób, wraz z naczelnikiem tutejszej gubernji, do m. Augustowa, gdzie zwiedził szkołę; poczem udał się w dalszą drogę do gubernji łomżyńskiej i plockiej. Zwiedzając zakłady naukowe w tutejszej gubernji, j. w. minister miał sposobność sprawdzić na miejscu rezultaty przyjętych systematów nauczania i w ogólności postępy w naukach; słyszeliśmy, że j. w. minister był zupełnie zadowolony z tych rezultatów i postępow. Szczególną uwagę minister zwracał między innemi na postępy w języku ruskim, w jakim w gubernji tutejszej wykładane są wszelkie przedmioty w szkołach. Tym sposobem j. w. minister miał możność osobiście się przekonać, że w zjednoczeniu tutejszego kraju z innemi prowincjami Cesarstwa za pomocą wprowadzenia języka ruskiego, nie zachodzi żadnych ważnych przeszkód. Rzeczywiście, po usunięciu wpływu nieprzychylnych ruskiej sprawie dążeń separatystowskich, język ruski w ostatnich latach stał się nie tylko językiem wykładowym w szkołach, ale bez trudności powszechnie jest używany we wszystkich władzach rządowych, prócz wydziału sądowego, który dotąd trzyma się dawnego w tym względzie porządku. Spodziewać się można, że przy utrzyma-

niu w tutejszym kraju dotychczasowego kierunku rządowego i wykonalności administracji miejscowej, język ruski stanie się tu ogólnym dla ukształconej klasy ludności, podobnie jak w innych częściach Cesarstwa, gdzie są różne odcienia miejscowych narzeczy prostego ludu.

*** (Inspekcja szkół).** Czytamy w *Warsz. Dniem.*: Donoszą nam z Siedlca, że minister wychowania publicznego, hrabia Tołstoj, w towarzystwie kuratora oświaty naukowego warszawskiego, raczył odbyć, od 25 do 28 wrz. śnia włącznie, inspekcję gimnazjum i pr. gimnazjum żeńskiego w Siedlcach. Wizytując gimnazjum, minister egzaminował z jednakową uwagą ze wszystkich przedmiotów kursu gimnazjalnego; lecz główną uwagę zwrócił on na język ruski. W niższych czterech klasach, minister znalazł, iż znajomość tego języka jest ze wszech miar zadowalniająca, w wyższych zaś postępy uczniów okazały się niedostatecznymi. Nie zupełnie zadowalniającą znajomość języka ruskiego w wyższych klasach, powi na być przypisana tej okoliczności, że w tych klasach przeznaczone zostało na ten przedmiot podług programu jedea tylko godzina. Dla usunięcia tej niedogodności, minister rozkazał wzmocnić wykład języka ruskiego w trzech wyższych klasach. Z innych przedmiotów, odpowiedzi uczniów były we wszystkich klasach ze wszech miar zadowalniające. Zauważyć należy, że gimnazjum siedleckie zreorganizowane zostało z polskiego na ruskie 4-go września 1866 roku, i że do owego czasu język ruski nie był prawie wcale wykładany. Obecnie zaś, po upływie dwóch lat, nowy tryb rozwinął się tak dalece, że gimnazjum nosi na sobie znamię ruskiego zakładu naukowego. Minister wychowania publicznego wizytował także progimnazjum żeńskie, i o ile nam wiadomo, był w zupełności zadowolony z postępów uczenia we wszystkich przedmiotach, zwłaszcza zaś w języku ruskim.

*** (Maszyny parowe w przemyśle fabrycznym).** O ile ważnem i dobroczynnem jest w skutkach i jak wielką dla ludzkości niesie posługę odkrycie siły pary i wynalazek machin parowych oszczędzających człowiekowi czas i pracę, nie będziemy się bynajmniej rozwodzić, jako w materji już powszechnie wiadomej, dla wykazania jednak ile machin parowych fabrycznemu przemysłowi Warszawy codziennie przychodzi w pomoc, tudzież w którym zakładzie i o jakiej sile maszyny tego rodzaju są czynne, zelaną w tej mierze szczegółową wiadomość uznaliśmy właściwem w jednym spisie zestawić, kolejną w stosunku siły koni, czyli poruszającej, który wykazując zbiorową działalność fabryczną naszego miasta z interesować może każdego, dla którego stan krajowego przemysłu nie jest obojętnym. Oto szczegółowa pod tym względem wiadomość. W zakładach banku polskiego na Solcu machin 5, razem o sile koni 145, w wodociągu miejskim na Solcu machin 2, razem o sile koni 80; w warsztatach arsenału przy ul. y Długiej machin 2, lokomobila 1, razem o sile koni 48; w fabryce żelaznej Lilpopy i Rau przy ulicy Ś. Jerskiej mach. par. 1, lokomobila 1, razem o sile koni 48; w fabryce żelaznej hrabiego Andrzeja Zamojskiego przy ulicy Czerniakowskiej, i w warsztatach kolei żelaznej warsz.-wied. i warsz.-b. dg. po 1 maszynie, każda o sile koni 40; w młynie parowym Popowa na Solcu, w młynie parowym na Lesznie, w fabryce szwejsowanego żelaza Eichlera przy ulicy Nowogrodzkiej, w fabryce platerów Hennigiera przy ulicy Żelaznej, w fabryce tabaczej Kroenenberga po 1 maszynie, każda o sile koni 30, w warszt. tach drogi żelaznej terespolskiej machina 1, o sile koni 25; w fabryce machin braci Scholtze i Handtke przy ulicy Waliców machin 2, razem o sile koni 24; w fabryce platerów Frageta przy ulicy Elektoralnej, w garbarni Temlera i Szwede przy rogatkach Powązkowskich, w fabryce braci Cukierwar wyrobów blaszanych, muter i sztyftów przy ulicy Zielnej po 1 maszynie, każda o sile koni 20; w fabryce machin rolniczych i wyrobów stolarskich Rozpędowskiego i Jeger przy ulicy Prostej i w fabryce drutu, gwoździ i sztyftów Hegen-szejta przy rogatkach Jerozolimskich po 1 maszynie, każda o sile koni 16; w garbarni Liedkiego przy ulicy Żelaznej, i w garbarni Slenkiera przy ulicy Leszno, po 1 maszynie, każda o sile koni 15; w fabryce żelaznej Lilpopy i Rau przy ulicy Książęcej, w fabryce platerów Norblina przy ulicy Chłodnej, w fabryce platerów Henneberga i Czajkowskiego ulica Wolska, w fabryce wyrobów chemicznych Kijewski, Hirschmann i Scholtze na Solcu, w fabryce wyrobów chemicznych i świec stearynowych Epstejna przy ulicy Pięknej, w fabryce fornirów Tworowski przy ulicy Czerniakowskiej, w fabryce Cykorji i dystylarni Konitza przy ulicy Ogrodowej, w gdzie po 1 maszynie o sile koni 12; w fabryce żelaznej hr. Zamjkiego przy ulicy Czerniakowskiej, młot parowy o sile koni 10; w fabryce posadzek Jaroszyńskiego ulica Szpitalna, machina 1 o sile koni 9; w fabryce machin braci Scholtze i Handtke przy ulicy Waliców, i w fabryce Lilpopy i Rau przy ulicy Książęcej, po 1 młocie parowym, każdy o sile koni 8, przy tej ostatniej 1 lokomobila o sile koni 8; w fabryce nożowniczej

Gierlacha na Nowem-Mieście, w fabryce kotlarskiej Bołtego na Nowym-Swiecie, w fabryce tabaczej braci Polakiewicz ulica Bonifrate ska, w fabryce świec stearynowych K. Scholtze w Szopaeh pod Wa szawą, w fabryce świec stearynowych J. Hoch w Grochowie, w fabryce świec stearynowych aengerla ulica Czerniakowska, w fabryce odlewów Rudzkiego ulica Czerniakowska, w drukarni Orgielbranda ulica Bednarska, w fabryce kotlarskiej braci Troetzer ulica Chłodna, po 1 maszynie, każda o sile koni 8; w fabryce gazu przy ulicy Książęcej machin 2, razem o sile koni 6; w fabryce tabaczej Teofilidy ulica Widok, w fabryce stolarskiej Simlera przy ulicy Smolnej, w fabryce stolarskiej Kalisza przy ulicy Chłodnej i w warsztatach Ostrowskiego przy ulicy Senatorskiej po 1 maszynie, każda o sile koni 6; w cukierni Wedla ulica Miodowa, w piekarni Szancera przy ulicy Wilczej, w dystylarni Fuchsa przy ulicy Brackiej, w dystylarni Sznajdra przy placu Św. Aleksandra, po 1 maszynie każda o sile koni 4; w fabryce perfum Fulsia ulica Marszałkowska, w fabryce świec stearynowych Riesera przy ulicy Chłodnej, i na koniec w ogrodzie Hosera przy alei Jerozolimskiej, po 1 maszynie, każda o sile koni 2; w ogóle machin parowych 64, o sile zbiorowej koni 981. Przyjmując wedle teorii mechaniki angielskiej siłę 1-go parowego konia równą sile 6 i pół ludzi przychodzimy do przekonania, że gdy wszystkie maszyny parowe w Warszawie są czynne, a co prawie w każdy dzień roboczy ma miejsce, wyręczają one pracę 6,376 robotników, którzy znów już to przy obsłudze tychże samych machin, już to w rozwiniętej przez nie działalności fabryk, nie równie obszernejsze, jak dawniej, mają do zarobku pole.

*** (Koncert).** W niedzielę, 6 (18) października, dany będzie w salach redutowych, przez panią Ludwikę Dubową, koncert wokalo-instrumentalny, z którego 1/3 części dochodu ofiarowaną zostaje na korzyść ochrony Mikołajewskiej dla dzieci żołnierskich.

*** (Wypadek miejski).** W dniu wczorajszym, człowiek z nazwiska jeszcze niewiadomy, będąc m. cno pijanym, spadł z burty Nowego-Zjazdu około budzi na dół i złamał rękę; na kurację odesłany został do szpitala Dzieciątka Jezus.

*** Kursa monet zagranicznych w Warszawie.**

Za talar wczoraj	rs. 1 kop. 9 1/2	dziś	rsr. 1 kop. 9 1/2.
Za frank	" " " 30	" " "	" " " 30.
Za złoty ren.	" " " 64 1/2	" " "	" " " 64 1/2.

NB. Wiadomość ta nie pochodzi z urzędowego źródła i może służyć tylko za wskazówkę.

*** (Poświęcenie cerkwi).** *Kijewlanin* donosi, że 17 września odbyło się poświęcenie cerkwi przy sulimowskim domu ubogich w Kijowie, wystawionej staraniem prezydującej w kijowskim towarzystwie dobroczynności małżonki głównego naczelnika kraju, generała Bezak. Obrządku poświęcenia dopełnił najprzewielebniejszy metropolita kijowski i galicki Arsenjusz, który następnie odprawił tamże liturgję i nabożeństwo dziękczynne. Wiadomo, że dom sulimowski w zeszłej jesieni stał się pastwą pożaru; obecnie jest on odbudowany podług nowego planu, odpowiedniego celowi, i wkrótce będzie zupełnie gotowy; a ciarki starano się ukończyć na dzień imienin prezesowej towarzystwa, co też się udało. Po skończonym nabożeństwie, najprzewielebniejszy metropolita wraz z duchowieństwem, generałowa Bezak i inne obecne osoby zaproszone zostały na śniadanie przez konstruktora tej cerkwi.

*** (Port libawski).** *Birż. Wied.* piszą: Od 20 lipca, w bliskości portu tutejszego stoi nowa latarnia morska z aparatem oświetlenia Frespela, drugiej klasy. Latarnia ta na wysokości 105 stóp nad powierzchnią morza, widziana jest w odległości 11,7 mil wło-kich (2,9 m. j. czyli 20,4 wiorst). Komitet budowniczy zajmuje się obecnie urządzeniem drugiej mniejszej latarni w południowej stronie portu, która ma oświetać wejście do portu, aby okręta mogły wpływać do niego nocą. Przy takich urządzeniach port libawski, mający 18 stóp głębokości, zaliczyć można do rzędu najdogodniejszych przystani morza Bałtyckiego, i może służyć za wyborne schronienie dla okrętów, których burze lub lody zatrzymają na drodze do innych przystani. W roku zeszłym 26 większych okrętów i 24 statki przewozowe, korzystały z jego gościnności. Dla statków na otwartem morzu, które dotąd w nocy nie widziały żadnego przyjaźnego światła na całej przestrzeni brzegu kurlandzkiego, od Memla do Lizerorta, nowa latarnia będzie istotnem dobrodziejstwem.

*** (Uroczystość w porcie Said).** Do *Jour. de St.-Pet.* piszą z portu Said, pod datą 18-go września: „Z największą przyjemnością donoszę wam o uroczystości, urządzonej po raz pierwszy w porcie Said (nad miedzymorzem Suezkiem), na cześć Naj-

jaśniejszego Cesarza Wszech Rosji, 11-go września (30 sierpnia). Na nabożeństwie uroczystym, odprawionem w nowej cerkwi prawosławnej, znajdowali się: całe ciało konsularne, kolonia grecka i nieliczni poddani ruscy, przemieszkujący nad kanałem, stanowiącym wspaniały utwór geniuszu p. Lesseps'a. Serce zadrżało mi mocno, gdy dźwięki naszego hymnu narodowego „Boże Cesarza chroń,” rozległy się pod sklepieniami tej świątyni, wzniesionej na ziemi, którą pięć lat temu pokrywały wody morza Śródziemnego. Wszystkie statki, które stały w przystani, wszystkie parostatki w porcie i większa część domów, przyozdobione zostały flagami. Wieczorem, wice-konsulat ruski, będący rezydencją agenta konsularnego, zajaśniał świetną iluminacją, i wspaniały bal, na którym naturalnie nie brakowało pań i kwiatów, zakończył tę uroczystość patriotyczną, będącą dalekim odgłosem naszej świętej Rusi.”

Wypadki w Hiszpanji.

* *Madryt, 14 (2) października.* Rząd wydał dekret, znoszący w Hiszpanji opłaty konsumpcyjne i zaprowadzający natomiast podatek osobisty dla tych wszystkich, którzy mają więcej jak lat 14, podług wysokości opłacanego komornego. — Rząd przygotowuje manifest, w którym rozwinięte zostaną zamiary co do przyszłej formy rządu. Manifest ten zostanie wkrótce ogłoszony. (*Wolfs T. B.*)

* *Madryt, 14 (2) października.* Przy roztrząsaniu tej kwestji, że liczne poprzednie władze gminne pełnią dotąd swe obowiązki z tą jedynie różnicą, że uznają rewolucję, junta oświadczyła, że wszystkie bez wyjątku władze gminne mają być wybrane podług zasad prawa głosowania powszechnego. — Dekretem rządowym zwinione zostają rady prowincjonalne i wydział rady stanu do spornych spraw sądowych. (*Tamże.*)

* *Madryt, 14 (2) października.* Administracja miejska zarządziła podział gwardji obywatelskiej zbrojnej na okręgi. Junta madrycka złożyła prawdopodobię za kilka dni swe atrybucje. Urzędowa *Gaceta* ogłosiła wkrótce nowe prawo o wychowaniu publicznem. (*Tamże.*)

* *Paryż, 14 (2) października.* *Ajencia Havas* otrzymała listy z Madrytu, donoszące, że stronnictwo republikańskie zdaje się wzmacniać z każdym dniem. (*Tamże.*)

* *Paryż, 14 (2) października.* Znany list generała Prima do redakcji gazety *Gaulois*, ganiony jest dziś mocno przez większą część gazet, nawet przez *Pays*. Dzienniki oświadczają jednoznacznie, że Prim nie ma prawa do uprzedzania przyszłych uchwał ludu hiszpańskiego, oraz do wyrażania w tym względzie swego zdania lub swych domysłów. (*Tamże.*)

* *Londyn, 15 (3) października.* Telegram z atlantycki donosi, że błędna jest wiadomość, jakoby generał-kapitan wyspy Kuby uznał rząd tymczasowy. Lersundi zawiadomił tylko, że zamierza trzymać wyspę zdala od ruchów politycznych kraju macierzystego i poświęcić się utrzymaniu na niej porządku i spokojności. (*Tamże.*)

* Do *Pall Mall Gazette* pisze z Madrytu anglik o dążnościach republikańskich, że Hiszpanja ma już liczne i czynne stronnictwo republikańskie, oraz że krajowi może grozić niebezpieczeństwo w razie zaiscienia pomiędzy tem stronnictwem a monarchistami konstytucyjnymi. Wiele osób śledzących pilnie za rozwojem wypadków w Hiszpanji, uważa, że teraźniejsze położenie zadowalniające nie jest trwałe i że niebezpieczeństwo może wyjść na jaw jak skoro zgromadzą się kortezy ustawodawcze. Odroczenie stanowczego rozwiązania i ustanowienie dyrektorjatu lub rządu tymczasowego, będzie mogło zapewnić na jakiś czas porządek. Lecz jak skoro dążności spreczne wyjdą na jaw, czy mniejszość ustąpi spokojnie z placu? Czy nie grozi niebezpieczeństwo wojny domowej, w razie gdyby nie dały się zaprowadzić rządy monarchiczne, dość liberalne dla republikańców i dość uzdolnione do umiejętnego kierowania sprawami narodowymi w interesie ludu! Zdaje się, że w samym Madrycie, dążności republikańskie nie znajdują wcale powszechnego uznania. Jedno jedyne pismo, które miało tytuł *Periodico republicano*, uznało za stosowne zastąpić ten tytuł wyrazami *Soberiana nacional* (Wszechwładztwo narodowe). Zmiana ta nastąpiła bez wszelkiego z jakiegokolwiek bądź strony naskaku. — Pomijając nowo mianowanymi generał-kapitanami, znajduje się dwóch, którzy podpisali proklamację wydaną w Kadyksie, mianowicie Ramon Nouvilas, obecnie generał-kapitan Katalonji, i Caballero de Rodas, obecnie generał-kapitan Nowej Kastylji. Dulce, który podpisał także pomienioną proklamację, mianowany został generał-dyrektorem jazdy. Ogółem ośmiu generałów podpisało tę proklamację, mianowicie: książę de la Torre (Serrano), Juan Prim, Domingo Dulce, Francisco Serrano-Bedoya,

Ramon Nouvilas, Rafael Primo Rivero, Antonio Caballero de Rodas i Juan Topete.

* Czytamy w *Nordd. A. Z.*: W liczbie chmur, ukazujących się obecnie stopniowo na tak czystym dotąd horyzoncie nowej ery w Hiszpanji, najgroźniejszą jest klęska finansowa, która wychodzi już teraz na jaw. Tak wewnętrzne, jak i zagraniczne źródła dochodów, uległy obecnie przesileniu. Co się tyczy pierwszych, zauważyć należy, że oprócz zwykłej stagnacji w handlu, jaką pociąga za sobą zawsze przewrót wszystkich istniejących dotąd stosunków politycznych, kraj cierpi także od nieurodzaju tegorocznego. Obie te okoliczności, zmniejszając możność płacenia podatków, wywołały oprócz tego pomiędzy ludnością robotniczą nędzę, zapobieżenie której stanowi niezbędny obowiązek rządu tymczasowego, jeżeli ten chce uniknąć jak najniebezpieczniejszego oddziaływania na jego dzieło rekonstrukcyjne. Rezultata atoli rozpisanej w tym celu pożyczki narodowej w wysokości 10 milionów realów, świadczą, że siły finansowe kraju lub też chęć z jego strony śpieszenia z pomocą, są o wiele mniejsze od zapasu, z jakim nowe położenie rzeczy zostało powitane powszechnie. Podług ostatnich wiadomości, podpisy na tę pożyczkę wynoszą dotąd zaledwo trzecią część żadanego kapitału. Wątpliwem jest przeto, czy wśród obecnych okoliczności roztropnem będzie chwycenie się środka radykalnego, jakim jest zamiana dotychczasowych opłat konsumpcyjnych na podatek osobisty, o czem donoszą depeze. Organ City londyńskiej ostrzegł kilka dni temu, ażeby nie uciekano się do takiego środka. Co się tyczy dochodów z kolonij, ciągła niepewność co do postawy najbogatszej z nich, mianowicie wyspy Kuby, wywołuje wielkie obawy. To co najawanszany telegram z atlantycki donosi o ostatniej decyzji generał-kapitana Lersundi, brzmi bardzo problematycznie i w każdym razie odmiennie od wiadomości poprzedniej, podług której wyspa miała uznać rząd tymczasowy. Jaki zaś cios zadałaby finansom hiszpańskim utrata wyspy Kuby, okazuje się ze strachu panicznego, jaki panował kilka dni temu na giełdzie madryckiej na samą pogłoskę o odpadnięciu tej wyspy, oraz z surowości, z jaką policja ścigała tych, którzy szerzyli tę pogłoskę. Łatwo zrozumieć, dla czego wśród tych okoliczności zaczęły obiegać pogłoski o zamiarze opodatkowania renty skarbowej hiszpańskiej. Rząd tymczasowy zaprzecza tym pogłoskom.

* *La Patr.* z d. 15 października pisze: Niektóre dzienniki madryckie domagają się, ażeby dzień 29 września proklamowany był jako uroczystość narodowa. Zdaje się, że w Aragonji, Walencji i Katalonji karliści bardzo agituja, czynią oni jak największe wysiłenia w Nawarze i w prowincjach biskajskich dla zjednania sobie usposobienia publicznego: W Aragonji karliści pod zastoną chorągwi liberalnej dopuścili się nadużyć, spaliwszy archiwum księcia Villahermosa w Pedrola. — Hr. Girgenti przybył do Liworno, zkał uda się do Paryża. Prefekt Sewilli podejrzany o przywłaszczenie sobie pieniędzy publicznych, oddany został pod sąd; tymczasem na dobra jego nałożono sekwestr. — Junta rewolucyjna w Madrycie nadała burmistrzowi i radzie municypalnej władzę nieograniczoną co do robót, jakie przed sięwzięte będą w stolicy.

* *La Fr.* z d. 15 października pisze: Anglja zaczyna okazywać się już nie tak obojętną dla wypadków w Hiszpanji. Wielką uwagę zwraca w istocie obecnie ogłoszenie dwóch artykułów w *Morning Herald* i w *Morning Post* o kandydaturze księcia Alfreda do tronu hiszpańskiego. Pierwszy z tych dzienników pyta się, czy istnieje jaka przeszkoda, ażeby hiszpanie nie mogli wybrać na swojego króla księcia Alfreda, i czy książę Alfred, wybrany na tron, mógłby przyjąć koronę? Co do pierwszego pytania, *Morning Herald* wypowiada zdanie, że książę stanowiący przez swoje wychowanie zupełny kontrast z monarchami, pod którymi Hiszpanja tyle wycierpiała, zaleca się usilnie do wyboru narodu. Jego narodowość przemawia także na jego korzyść. Nie wiążąc Anglii w ścisłe przymierze, wstąpienie na tron hiszpański księcia angielskiego, ściśleńkoby związki jakie przez wojnę bohaterską z początkiem tego wieku zawiązane zostały pomiędzy obu krajami. Według dziennika angielskiego żąda rząd europejski nie miałby do zarzucenia temu wyborowi ze względów politycznych. Serdeczne porozumienie istniejące pomiędzy Francją i Anglią, wniczem by nie ucierpiało, i rząd francuzki chętnieby przyjął to rozwiązanie sprawy. Co do pytania, czy książę Alfred wybrany przez naród hiszpański przyjąłby koronę, *Morning Herald* oświadcza, iż nie widzi żadnego powodu, dla czegoby miał odmówić tego przyjęcia. *Morning Post* więcej się trochę wzdraga. Dowodzi on, że Hiszpanja dając koronę, a Anglja poświęcając

księcia na jej przyjęcie, nie ta ostatnia dałaby mniejszy podarunek. Anglja bowiem potrzebuje wszystkich swoich książąt. Jakżeby ona mogła rozłączyć się z księciem edimburgskim? Ale jeżeliby miało przyjść do tego rozłączenia, jeżeliby potrzeba było zgodzić się na to ostateczne postanowienie, *Morning Post* przekonany jest jak najzupełniej o tem, że to coby było utratą dla Anglii, byłoby dobrodziejstwem dla Hiszpanji.

Austria i Ziemie słowiańskie.

* (Sprawy czeskie. — Sejm tyrolski. — Zakaz. — Ministerstwo). *Wiedeń, 13 października.* Tak samo jak wczorajsze pisma wieczorne, opinja publiczna wynurza także w dzisiejszych dziennikach zadowolenie z postąpienia ministerstwa przeciw opozycji czeskiej, i panuje powszechne przekonanie, że rada państwa, której rząd zakomunikuje zaraz na pierwszym posiedzeniu, które odbędzie się w sobotę (17 b. m.), wiadomość o środkach, jakich był zmuszony chwycić się, zatwierdzi takowe jednoznacznie. Tak samo wyrażają się, nie wyłączając dziennika *Hon*, pisma węgierskie, które przypominają Czechom, że w Węgrzech, pomimo długotrwalejszej opozycji, nie widzieli nigdy podobnych rozruchów, których widownia Praga była w ciągu ostatnich dni niedzielnych. Pisma czeskie nie ukrywają swego niezadowolenia z położenia przymusowego, w jakie je postawiono; *Correspondenz* i inne pisma opozycyjne wychodzące w Pradze oświadczają, że przez czas trwania położenia wyjątkowego, powstrzymują się od roztrząsania spraw wewnętrznych, i wzywają ludność, ażeby nie dała się wciągnąć w przedwczesne działania, lecz oczekiwała ze „zwykłym taktem” na rozwój wypadków. Burmistrz miasta Pragi, którego nowy namiestnik zawiadomił o objęciu przez siebie obowiązków i wezwał zarazem do pomagania mu w utrzymaniu „spokojności”, zakomunikował wczoraj radzie miejskiej wiadomość, że z rozporządzenia cesarskiego, wszystkie atrybucje policji miejscowej mają przejść do władz rządowych, i rada miejska postanowiła po krótkich rozprawach, zastosować się niezwłocznie do rozkazu cesarskiego. Objęcie przez władze rządowe kierunków policji, ma nastąpić dziś jeszcze. Innym ciosem, jaki ma dotknąć Czechów, jest stanowcze zniesienie tak zwanego prawa przymusowego co do języka wykładowego w szkołach elementarnych i średnich, które to zniesienie uchwalone zostało podczas ostatniej sesji sejmowej i które, jak donoszą, ze źródła półurzędowego, ma uzyskać dziś sankcję cesarską. — Eneergiczne postępowanie ministerstwa przeciw opozycji stawianej konstytucji, nie ogranicza się zresztą do samych tylko Czech; sejm tyrolski ma być wkrótce rozwiązany z powodu zaprowadzenia w prawie szkolnem zmian w duchu klerykalnym. — Władze zabroniły także zapowiedzianego tu na niedzielę zgromadzenia ludowego z programem socjalno-demokratycznym. — W sferach przychylnych rządowi, wielki smutek budzi ta okoliczność, że pomimo wszelkich usiłowań, kwestja obsadzenia posady prezesa ministerstwa cislitawskiego przed otwarciem posiedzeń rady państwa, nie może być stanowczo załatwioną. Książę Adolf Auersperg nie chce być następcą po swym bracie na tem stanowisku, nie obmyślano zaś dotąd żadnej nowej kombinacji, jakkolwiek mówią o układach wszechnych w tym względzie z księciem Collredo, marszałkiem sejmiku niżej-austriackiego. Nie pozostaje przeto nic innego, oprócz trwania w dalszym ciągu przez czas nieograniczony w teraźniejszej tymczasowości, pomimo iż większość członków rady państwa patrzeć będzie niechętnem okiem na to, że hr. Taaffé prezyduje w ministerstwie cislitawskim. (*Nordd. A. Z.*)

* (Ks. Auersperg). *Praga, 14 października.* Mówią, że nadmarszałek krajowy książę Adolf Auersperg, otrzymał urlop na sześć tygodni. Zastępcą jego w wydziale krajowym jest hr. Zygmunt Thun. Wieczorny numer *Prager Z.* podaje bliższe szczegóły o przepisach prawnych, do których wojsko stosować się ma przy uśmierzaniu zbiegowisk. (*Cor. B.*)

Danja.

* (Adres). *Kopenhaga, 15 października.* Adres sejmowi do króla obejmuje wynurzenie radości z powodu zaręczyn księcia następcy tronu, przez co daje się królowi dowód zadowolenia, iż Szwecja i Danja razem trzymają. Dalej adres wspomina z radośnem spółczuciem o przyjściu na świat księcia następcy tronu greckiego. Adres ubolewa, że układy prusko-duńskie w przedmiocie Szlezewgu północnego pozostały bez rezultatu, upatruje atoli w mowie tronowej dowód ciągłej zgodności pomiędzy królem i ludem w tej sprawie dotyczącej dobrobytu Danji. Sejm uważa, że możebna jest umowa, zdolna zadowolnić ludność bez spowodowywania na przyszłość kłopotów dla państwa, z którym kraj chce żyć w szczerej przyjaźni. Obowiązkiem chwili obecnej jest przywrócić dobry stan finansów, i w tym względzie lud nie po-

winię cofać się przed żadnymi ofiarami. Sejm jest przekonany, że wszystkie terazniejsze ofiary przyniosą ludowi pożytek. Lud wyczekuje odważnie przyszłości. (Wolffs T. B.)

Anglia.

(Sprawa rumuńska). Telegram podaje treść artykułu *Morning Post*, dotyczącego Rumunii, któremu nie można odmówić pewnego znaczenia. Ton tego artykułu nadaje mu w istocie pozór noty urzędowej. Świadczy on o zupełnej zgodzie panującej pomiędzy gabinetami paryżkim i londyńskim co do spraw Rumunii i co do postawy tego kraju względem Turcji. Porta, powiada on, nie może, nie powinna już dłużej zadawać się zaprzeczeniami i obietnicami rządu rumuńskiego, podczas gdy tenże trzyma współzestawienie ze sprawcami przygotowywanych napaści na Bułgarię. Spodziewać się należy, że książę Karol uzna niebezpieczeństwo i niesłuszność postępowania, czyniącego Rumunję podstawą działań przeciwko Turcji. Dziennik ten dodaje w końcu, że wiłkie mocarstwa nie poprą go wcale w tej polityce, ale owszem ganią one energicznie jego postępowanie. (La Fr.)

Korespondencje Dziennika Warszawskiego.

Paryż 10 października.

Uspokojenie pokojowe. — Miesiąc miodowy. — Wiadomości z Hiszpanji. — E. Taczanowski. — Zabielski i Bronisław Wołowski. — W. Jaworski.

Od kilku dni panuje tu uspokojenie pokojowe. Zapomniano o mowie tronowej króla duńskiego i powiadają, że jak skoro cesarz Napoleon III wróci z Biarritz, zaprzętnie się on kwestją niemiecką i traktatem paryżskim, ażeby mieć sposobność do zapropowania rozbrojenia powszechnego, w celu postawienia krajów posiadających fabryki i produkta znajdujące odbyt, w możności poświęcenia się dobrobytowi powszechnemu. Z wiadomością tą zgadza się fakt, że gwardja narodowa ruchoma nie została jeszcze powołana, a to dla uniknięcia zbyt wielkich wydatków.

Zupełna spokojność, która panuje w Madrycie i w całej Hiszpanji, zadziwia nie mało Francję. Lecz Napoleon III nie wierzy w trwałość tej spokojności. Powiadają, że w zeszłą niedzielę zaprosił on do siebie panią de Nanteuil, jedną z najdowcipniejszych paryżanek, która przyjeżdża corocznie do Biarritz, i zapytał ją co do Madrytu, z kąd ona obecnie wróciła, o wiadomości jak najdokładniejsze. Na zapewnienie dane przez panią de Nanteuil, że w Hiszpanji panuje zupełna spokojność, cesarz odpowiedział: Tak jest, lecz poczekajmy, aż minie miesiąc miodowy.

Junta madrycka postanowiła między innemi, że jeżeli mają być z kraju wygnani. Ci przeto ostatni zmuszeni zostali wynieść się z Sewilli, Korduby i Barcelony do Gibraltaru. Spalono w Barcelonie portret Ignacego Lajoli, założyciela tego szkodliwego zakonu.

E. Taczanowski posłany został obecnie przez emigrację do Krakowa, dla werbowania ludzi do kozaków szańskich. Spodziewać się należy, że list Mazziniego wpadnie w oczy ludziom, których Taczanowski, Langiewicz i inni chcieliby namówić do służenia Turcji, i że nie znajdzie się żaden polak, któryby chciał stać się „mordercą chrześcian słowiańskich”, jak wyraża się energicznie Mazzini.

Donosiłem niedawno o szkole polskiej w Batignolles, oraz o odmowie ze strony rządu francuskiego dania zapomogi dla tej szkoły. Zabielski ma w Lalande-Toulouse inną szkołę (złożoną z 10 osób, licząc w to dyrektora i frotera). Zabielski przybrał sobie obecnie za pomocnika Bronisława Wołowskiego, i razem oni utworzyli komitet, które mają opiekować się pomienioną szkołą. Ogłosili oni program, w którym powiedziano, że szkoła w Lalande-Toulouse jest rodzajem szkoły politechnicznej dla młodych polaków wychodzących ze szkoły w Batignolles.

Wiktor Jaworski przybył tu z Krakowa, Lwowa i Wiednia. Polecono mu śledzić za czynnościami Czechów i stronictwa Mierosławskiego. Powiada on, że misję tę powierzył mu p. Smolka. X.

O możliwości założenia banku hipotecznego warszawskiego.

W Prusach i w Niemczech, a mianowicie w miastach: Wrocławiu, Lipsku, Lubecie, Rostocku, Monachium i w innych, oddawna założone są banki hipoteczne-handlowe, które udzielają pożyczki długoterminowe, amortyzacyjnie spłacalne, na wszystkie nieruchomości miejskie i zakłady przemysłowe, hipoteki uregulowane mające, oraz udzielają pożyczki rękodzielnikom i eskontują weksle miejscowego handlu, a temi działaniami kredytowymi najskuteczniej wpływają na wzrost tychże samych miast, na pomyślność

właścicieli nieruchomości i na rozwój przemysłu i handlu wewnętrznego.

Banki powyższe wymienione, są w ogólności założone przez stowarzyszenia kapitalistów i z tych bank w m. Lubecie posiada kapitał zakładowy 25,000 talarów pruskich, w Rostocku 500,000, w Wrocławiu 1,000,000, w Lipsku 1,500,000, a największy w Monachium 8,500,000 talarów.

Wszystkie te banki mają przywileje wypuszczania w obiegu obligów procentowych i biletów bezprocentowych płatnych na żądanie okaziciela, a na tej podstawie bank w Lipsku ma w obiegu biletów bezprocentowych 6 razy, a bank w Lubecie 13 razy więcej, jak wynosi jego kapitał zakładowy; z czego wypływa ta korzyść, że banki te są w możności udzielać kredytu na niską stopę procentową i w monecie, kurs stały mającej.

Ustanowienie takiego banku hipotecznego-handlowego oddawna w m. Warszawie było pożądanem, a nawet w r. 1862 pod tym względem był przygotowany przez byłą radę miejską projekt założenia *towarzystwa kredytowego miejskiego*; lecz daleko lepiej się to stało, iż takowy nie przyszedł do skutku, ponieważ listy zastawne tego towarzystwa, byłyby dotychczas doszły do takiego samego spadku w kursie, jak listy zastawne towarzystwa kredytowego ziemskiego w królestwie polskim, z takich powodów: że w kraju tutejszym nie ma w obiegu monety z drogiej kruszców i nie ma kapitałów rozporządzalnych w monecie obiegowej, a tem samem nowa emisja obligów procentowych nie mając wymiany łatwej na monetę obiegową i konkurując o taką wymianę z innemi papierami procentowymi, naraziłaby siebie i też dawne papiery na tem większy spadek w kursie. Rujujący tego przykład mamy obecnie na spadku z imiennej ceny listów zastawnych towarzystwa kredytowego ziemskiego na 84% i 77% za sto, a listów likwidacyjnych na 68% za sto, a gdyby do tego przyszło wypuścić w obieg podobne listy miejskie, natenczas wszystkie od 5% do 10% na sto w kursie obniżyłyby się musiały; a zatem zaciąganie takich pożyczek na nieruchomości miejskie, stałoby się zgubnem, albo niepodobnem dla ich właścicieli.

Unikając dopiero co wskazanych strat powszechnych, wypada ustanowić bank hipoteczny sam, albo hipoteczno-handlowy w Warszawie, z przywilejem wypuszczania w obieg tak obligów 5% procentowych, jako i zarazem biletów bezprocentowych na okaziciela, na wzór takichże samych banków niemieckich, z tą odmianą: że bank warszawski udzielać będzie pożyczki według żądania biorących, albo w obligach 5% procentowych, albo też w biletach bezprocentowych na okaziciela, z obowiązkiem na przyszłość wymiany wzajemnej tych papierów jednych na drugie i z policzeniem procentów za czas ubiegły na rzecz okaziciela, albo na rzecz banku — należyć się od obligów mogących.

To ułatwienie wymiany obligów procentowych na bilety obiegowe, stanowić będzie wielką korzyść dla ogółu, ponieważ zaspokoić będzie oblię procentowe od spadku w kursie i zarazem usunąć będzie od posiadaczy tych papierów kosztowną posługę wkleślarzy — którzy dla większych korzyści na wymianie, starają się wszystkimi sposobami kurs papierów podobnych obniżać i nabywać takowe po niższej cenie od tak szczerze wytwarzanego kursu.

Tym nowym mechanizmem wymiany tu projektowanej, listy miejskie niezawodnie utrzymają się w imiennej swojej cenie (al pari), gdy ten cel paraty zostanie nadaniem biletom obiegowym banku hipotecznego warszawskiego równouprawnienia z cyrkulacją biletów obiegowych banku polskiego, które są monetą legalną w kraju i także nie mają obecnie zapewnionej i praktykowanej wymiany na monetę z drogiej kruszców.

Ażeby zaś bank polski i kasy rządowe krajowe i cesarstwa, nie traciły nic na obiegu biletów bezprocentowych banku miejskiego warszawskiego, bank ten może być zobowiązany do wymiany swoich biletów na bilety banku polskiego albo na bilety kredytowe cesarstwa, a w niedostatku takowych na swoje obligi 5% procentowe.

Taka zasada dopóty utrzymana być musi, dopóki nie nastąpi zmiana korzystna i nie postawi banku polskiego i banku państwa, w możności wypłacania swoich zobowiązań w monecie brzęczącej z drogiej kruszców.

Bank miejski warszawski może być w powyższej opisany sposób założony przez stowarzyszenie właścicieli nieruchomości warszawskich, którzy w takim razie będą *solidarnie* obowiązani do zaspokojenia swoich wierzytelności z pożyczek tego banku na hipoteki zaciągniętych; a zarząd tegoż banku urządzone początkowo będzie na wzór towarzystwa kredytowego ziemskiego król. pols. i banku polskiego.

Bank miejski bezpiecznie udzielać może pożyczki na nieruchomości m. Warszawy i jego przedmieść do wysokości 3/4 części ubezpieczenia od pożaru, a to na żądanie właścicieli albo ich wierzycieli. Pożyczki te mogą być krótko albo długoterminowe, od razu albo też ratami umówionemi spłacalne w sposób amortyzacyjny.

Ponieważ daleko większy pożytek z ustanowienia tego banku hipotecznego dla m. Warszawy i dla całego tutejszego kraju odniesionym być może, gdy bank ten zarazem udzielać będzie pożyczki dla fabryk i rękodzielników, mniejszych warszawskich i eskontować będzie weksle handlu krajowego albo miejscowego, oraz gdy tym środkiem wpłynie na obniżenie wygórowanego procentu od kredytu prywatnego i podamozność tańszego produkowania artykułów pierwszych potrzeb, jak również machin i narzędzi dla rolnictwa i konsumcji krajowej, — przeto bank ten powinien mieć charakter banku hipoteczno-handlowego.

Jeżeli bank miejski warszawski będzie zarazem i handlowym, w takim razie potrzebnym się dla niego okaże kapitał zakładowy, któryby dawał rękojmię dla kredytu publicznego za operacje tegoż banku, które nie będą hipotekami nieruchomości poręczane.

Wielkość tego kapitału jest względna do wielkości przyszłych operacji i początkowo nie może być wyżej oznaczoną nad sumę od 3 do 5 milionów rubli srebrnych, kiedy bank lipski ma tylko 1 1/2 miliona talarów, a za 8 milionów talarów biletów bezprocentowych w obiegu.

Zebranie tego kapitału zakładowego nie może w m. Warszawie w inny sposób być dokonane, jak w następujący: wszystkie fundusze miejskie budowlane, pożyczkowe i lombardowe wypadnie przełać na subdyjja nowego banku, zamieniając niektóre z nich na akcje bankowe 6% procentowe, — otworzyć wolną subskrypcję na akcje takowe, z rozkładem wypłaty ceny imiennej w 3 do 6 ratach półrocznych.

Aby zachęcić do nabywania tych akcji, trzeba im zapewnić udział w zyskach bankowych, aż do 9 od sta procentu, czyli do pobierania 3% od sta samej dywidendy rocznej te akcje będą miały prawo, a reszta zysków obracana będzie na rezerwę i na użytki ogółne m. Warszawy.

Wszystkie kapitały instytucji miejskich, mogą być zobowiązane prawem do ulokowania się w akcjach banku miejskiego, z czego dla nich wyrośnie większe bezpieczeństwo i wyższe procenta od tych jakie dotąd pobierać mogą; nakoniec,

najpewniejszym środkiem zebrania tego kapitału będzie potrącanie 1/10 części z udzielanych pożyczek hipotecznych i wypłacanie ich biorącym te długoterminowe pożyczki w akcjach banku miejskiego. Ten środek nie można nazywać przymusowym ani niesprawiedliwym, gdy na to światłą zwrócimy uwagę, że ustanowienie, wzrost i trwałość tego banku, ściśle są połączone z interesem i dobrem właścicieli tych nieruchomości, kapitalistów i wszystkich mieszkańców m. Warszawy. Za pomocą tego środka prawie cały kapitał zakładowy dla nowego banku w ciągu pierwszych trzech lat zgromadzonemu zostanie.

Nie można zaś spodziewać się u nas dobrej chęci kapitalistów do założenia przez ich stowarzyszenie banku warszawskiego, ponieważ przyszłe działania tego banku stoją w sprzeczności z ich egzystencyjnymi dążeniami i działaniami, gdyż zaspokoić będą właścicieli nieruchomości, fabryk i rękodzielników, oraz handel wewnętrzny miejscowy od dotychczasowego ich zdzierstwa procentami do wysokości 40% o sta dochodzącemi; jak również ponieważ papiery tego banku nie będą potrzebowały wymiany przez kapitalistów i wekslarzy dotąd z zyskiem wielkim prowadzonej i będą środkiem dowolnej wymiany powyższej wskazanym, ochronione od spadku w kursie, co ich pozbawiać będzie wzyssku z publiczności, dotąd na innych papierach procentowych bezsumiennie praktykowanego.

Jeżeliby zaś kapitaliści akcjonariusze banku nowego, po uzupełnieniu jego kapitału zakładowego do wysokości sumy 3 lub 5-ciu milionów rubli sr., zażądali udziału w zarządzie albo kontrolowaniu czynności banku, natenczas żądanie takie jako sprawiedliwe uwzględnione być powinno. W tym celu ustawa banku tego, powinna dać im tę możność i oznaczyć stosunek w jakim kapitaliści co do liczby dyrektorów i radców banku, będą mieli prawo z pośród siebie tychże wybierać, względnie do liczby z pośród właścicieli nieruchomości i zakładów przemysłowych miejskich wybierać się mającej.

Do założenia banku miejskiego, obecnie zagnawiejszego jak kiedykolwiek bądź smutne położenie właścicieli nieruchomości i rękodzielników, oraz stagnacja w przemyśle i handlu, które objawiają się gwałtownie przez powszechną już niewypłacalność zobowiązań.

cają się rccnie po rs. 1,381 kop. 91 $\frac{1}{2}$, które wnoszą się do kasy w Piotrkowie.

Szczegółowy opis zajętych dóbr znajduje się w protokole zajęcia u popierającego sprzedawcę Patrona Modrzejewskiego i w biurze Pisarza Trybunału, gdzie równie zbiór objaśnień i warunków każdego czasu przejrane być mogą.

Protokół zajęcia doręczony jest w kopjach: Pisarzowi Sądu Pokoju Okręgu Radomskiego Antoniemu Chyczewskiemu w dniu 4 (16) Czerwca 1868 roku i Wójtowi gminy Pajęczno Antoniemu Kochan w dniu 5 (17) Czerwca t. r. obydwom do rąk własnych, następnie do księgi wieczystej dóbr Pajęczno w kancelarii ziemskiej d. 22 Czerwca (4 Lipca) t. r. wniesiony i wpisany, a do księgi zaareztowań w biurze Pisarza Trybunału utrzymywanej dnia 5 (17) Lipca t. r. wpisany i zarejestrowany został.

Sprzedawca dóbr tych odbywać się będzie na audjencji Trybunału Cywilnego w Kaliszu, w miejscu zwykłych posiedzeń w pałacu sądowym przy ulicy Józefy stojącym. Pierwsze ogłoszenie warunków licytacji i sprzedaży na audjencji pomienionego Trybunału w dniu 22 Sierpnia (3 Września) 1868 r. o godzinie 10 z rana nastąpiło, drugie 5 (17) Września, a trzecie 19 Września (1 Października) t. r. odbyło się, po czym termin do tymczasowego przysądzenia na dzień 30 Października (11 Listopada) r. b. godzinie 10 z rana oznaczony został. Popierająca sprzedaż podaje za dobrą tę rs. 9,000 w gotówiznie.

Kalisz d. 20 Września (2 Październik) 1868 r.
Asesor kolegiatny J. Migórski.

N. D. 6507. Patron Trybunału Cywilnego w Kaliszu.

Wiadomo czyni, że wyrokiem Trybunału Cywilnego w Kaliszu dnia 23 Października (4 Listopada) 1868 r. zapadłym, na powództwo Anny-Rozalii-Marji-Emmy czterech imion z Meltzerów Gesner, Jana Gesner rządcy dóbr Strzelce małżonki w Strzelcach, Jana Krystjana Fehre Kontrolera Prowiantowego w Weisense Powiecie Wittenbergskim Państwie Pruskim zamieszkałego, jako opiekuna nieletniego Amandura-Gotlieba-Fryderyka trzech imion Meltzer działających, przez Jana Nawrockiego Patrona w Kaliszu zamieszkałego, przeciwko Janowi-Krystjanowi-Fryderykowi Paulke w Obryshen, Marji-Emilji-Florentynie z Paulków Jana Leopolda Just małżonkę w Fiehlen, Arnoldowi-Konstantemu Leopoldowi Paulke w Kiel, Karolowi-Juliuszowi Paulke w Padewitz, wszystkim z własnych funduszy utrzymującym się, Henrykowi-Juliuszowi-Rudolfowi, Amalji-Klarze-Otylii, Adolfovi-Hermanowi, Joannie-Bercie-Eugeniei, Angielice-Ludwice-Walerji nieletnim Proshnów, czyli ich opiekunowi Adolfovi Leonhard z własnych funduszy utrzymującym się, w Barten Państwie Pruskim zamieszkałym, przez Franciszka Modrzejewskiego Patrona w Kaliszu mieszkającego, bronionej, i Aleksandra-Adalbercie pierwszego ślubu Tyse, powtórnego Michała Brzozowskiego żonie, w Piotrkowie zamieszkałej, nakazano podział wspólności majątku po niegdy Fryderyku-Wilhelmie Meltzer i zmarłej jego żonie Ernestynie-Ludwice-Wiktorki z Hildebrandów i dział połowy majątku na Fryderyka-Wilhelma Meltzer przypadającego, pomiędzy jego Sukcesorów. Mianowani biegli sporządzili w dniu 29 Sierpnia (10 Września) 1868 r. takse szacunek nieruchomości w mieście Piotrkowie, dawniej pod Nr. 12, a teraz 11 położonych, do spadku należących na rs. 5,998 kop. 35, a po zatwierdzeniu jej wyrokiem Trybunału z dnia 18 (30) Czerwca 1868 r. przystąpi się do sprzedaży tej nieruchomości, którą popiera Franciszek Modrzejewski Patron, imieniem nieletnich Proshnów, czyli ich opiekuna Adolfa Leonhard, u którego to Patrona, jak również i u Pisarza Trybunału Wydziału I szczegółowy jej opis, takse i warunki przejrzyć można.

W dniu 24 Września (6 Października) r. b. odbyła się publikacja warunków licytacyjnych, termin do drugiej publikacji i zarazem przygotowawczego przysądzenia oznaczony jest na dzień 6 (18) Listopada r. b. godzinie 3 z południa, w miejscu posiedzeń Trybunału Cywilnego w Kaliszu przed W. Gawlikowskim Sędzią tegoż Trybunału.

Vadium ma być złożone rsr. 1,000 w gotówiznie, a licytacja rozpocznie się od sumy rsr. 5,998 kop. 35, jako szacunku taksej wynalezionego.

Kalisz d. 24 Wrześ. (6 Października) 1868 r.

N. D. 6506. Patron Trybunału Cywilnego w Kaliszu.

Wiadomo czyni, że wyrokiem Trybunału Cywilnego w Kaliszu d. 30 Września (12 Października) 1868 r. na powództwo Julji Ludwiki Hermenegildy z Pokrzywnickich Rogowskiej, Ksawerego Rogowskiego żony, w asy-

Okregu Sieradzkim zamieszkałej, przeciwko Feliksie - Antoninie, Tomaszowi - Józefowi, i Leonowi - Wincentemu Pokrzywnickim, oraz Teofilowi z Stronszynskich Pokrzywnickiej wdowie zapadłym, dział majątku ruchomego i nieruchomego po Józefie Pokrzywnickim pozostałego i sprzedaż dóbr ziemskich Kluki i Parzno, przez licytację publiczną w drodze działów nakazane zostały.

Mianowani biegli rozpoczęli w d. 14 (26) Października 1867 r., a ukończyli d. 19 (31) Marca 1868 r., takse dóbr spadkowych, które to oszacowanie wyrokiem Trybunału z dnia 10 (22) Września 1868 r. potwierdzone zostało. Na mocy powyższych wyroków sprzedane zostaną w dwóch oddziałach a mianowicie:

W oddziale I. dolna Kluki z kontrowersiem.

W oddziale II. dolna Parzno.

położone w Okręgu, powiecie i gubernji Piotrkowskiej, odległe od miasta gubernialnego Piotrkowa, a zarazem i kolei żelaznej mil cztery, Łasku cztery, a Belchatowa jedna, w dobrach tych samego lasu znajduje się móg 4304 przeszło, grunta, łąki, wody, są szczegółowo co do rozległości w takse powyżej wymienionej opisane, jak również ilość i stan budowli.

Sprzedawca popiera Franciszek Modrzejewski Patron, w Kaliszu zamieszkały, u którego jak również w biurze Pisarza Trybunału wydziału II, szczegółowe opisanie dóbr sprzedających się, takse i warunki licytacyjne przejrzyć można.

W dniu 24 Września (6 Października) 1868 r. odbyła się publikacja warunków licytacyjnych, termin do drugiej publikacji i zarazem przygotowawczego przysądzenia, oznaczony jest na d. 6 (18) Listopada r. b. godzinie 3 z południa w miejscu posiedzeń Trybunału Cywilnego w Kaliszu przed W. Rojek Asesorem delegowanym.

Vadium do oddziału I, ma być złożone rsr. 6,000, a do oddziału II, rs. 3,000.

Licytacja oddziału I. rozpocznie się od sumy rs. 149,891 kop. 10, do czego dodaje się jeszcze wartość kontrowersu rs. 10,125, zaś oddziału II, od sumy rs. 45,002 kop. 55, jako szacunku taksej wynalezionego.

Kalisz d. 24 Wrześ. (6 Paźd.) 1868 r.

N. D. 6499. Pisarz Trybunału Cywilnego w Piotrkowie.

Wiadomo czyni, iż na żądanie Wincenty z Biedrzyckich primo voto Należę, secundo po Hipolicie Dyament Sędzim Sądu Kryminalnego w Piotrkowie pozostałej wdowy, w Warszawie przy ulicy Nowolipki pod Nr. 2425 zamieszkałej, jako wierzycielki hipotecznej, na dobrach Szygi przez Walerjana Zagrodzkiego Patrona przy Trybunale Cywilnym w Piotrkowie zamieszkałego działającej, przeciwko S-om po Tekli z Dziedzickich Należęzowej, oraz po Józefie Należęzowej pozostałym, jako to: 1. Feliksowi Należęzowi w imieniu własnym, oraz jako nabywcy praw spadkowych od innych współnależęzów, mianowicie: od Konstanaego Należęz, Karoliny z Należęzów Olaszewskiej, Anny z Należęzów Małkowskiej i Faustyny z Należęzów Jana Zaleśkiego małżonki, w dobrach Szygi w okręgu Sądowym Pułtuskim mieszkającemu, przez Juljana Majera Patrona przy Trybunale Cywilnym w Piotrkowie zamieszkałego stawającemu, 2. S-om po Rozalii z Należęzów Zaleśkiej pozostałym, jako to: Andrzejowi Zaleśkiemu w imieniu własnym, oraz jako ojcu i opiekunowi nieletnich Aleksandry, Tekli córki i Władysława syna rodzeństwa Zaleśkich, w małżeństwie z tą Rozalią z Należęzów młżonką swą zrodzonych dzieci, dawniej w dobrach Suminie, a teraz we wsi Zależu Sędziach okręgu Sądowym Pułtuskim mieszkającemu, 3. Annie Dziedzickiej pannie doletniej dawniej we wsi Szygach, a teraz we wsi Małkach, powiecie Makowskim okręgu Pułtuskim zamieszkałej, z mocy wyroków Trybunału Cywilnego w Piotrkowie w d. 31 Stycznia (12 Lutego) 1862 r., 8 (20) Grudnia 1866 r. i 31 Lipca (12 Sierpnia) 1868 r. w wydziale II zapadłych, sprzedane zostaną w drodze działów przez publiczną licytację przed delegowanym Asesorem Trybunału tutejszego, W. Antonim Osmiałowskim w sali posiedzeń Trybunału Cywilnego w Piotrkowie, w pałacu Biskupim w wydziale II, dolna Szygi z przyległościami w okręgu Sądowym Pułtuskim gub. Piotrkowej, obecnie gub. Łomżyńskiej, p-cie Makowskim położone, których opis szczegółowy jest następujący:

Dobra ziemskie Szygi składające folwark i wieś tegoż nazwiska, położone są w gub. Piotrkowej, o-gu Sądowym Pułtuskim, a obecnie gub. Łomżyńskiej, w p-cie Makowskim, pod jurysdykcją Sądu Pokoju w Pułtusku, gminie Małki, parafji Rożan; odległe są od m. Piotrkowa mil 19, od Łomży terazniejszego miasta gubernialnego mil 9, od Pułtuszki mil 4, od miasta Makowa mil 3, od miasta Rożana i rzeki spławnej Bugu wioist 3, od Ostrołki mil 4; graniczą na wschód słońca z wsią rządową Pryanowem, na zachód z wsią szlachecką Zawadami, na północ z wsią Zależami, a na południe z lasem rządowym do wsi Pryanowa należącym.

Ogólna obszerność dóbr Szygi oprócz gruntów które z mocy Najwyższego Ukazu na własność włościan przeszły, wynosi móg 948 prz.

100, obszerność zaś uwłaszczonych gruntów móg 183 prz. 235.

Zabudowania w tych dobrach są w średnim stanie.

Podatków skarbowych opłaca się obecnie rocznie rs. 375.

Rzeczywista wartość tych dóbr przez biegłych wynaleziona w chwili sporządzenia takse wynosiła rs. 28,167 kop. 72, że zaś za uwłaszczzone grunta spłacono rs. 2,350, zatem po potrąceniu tej sumy od ogólnej wartości dóbr, pozostanie rzeczywista wartość rs. 25,817 kop. 72.

Bliższe szczegóły obejmuje takse przez mianowanych biegłych w d. od 13 (25) Lipca do d. 10 (22) Sierpnia 1864 r. sporządzona i wyrokiem Trybunału tutejszego w d. 18 (30) i 19 (31) Lipca 1867 r. zapadłym, potwierdzona.

Pierwsza publikacja warunków licytacyjnych ułożonych za zasadę do sprzedaży w drodze działów dóbr Szygi, odbyła się w d. 6 (18) Września r. b., termin zaś do drugiej publikacji warunków licytacyjnych i zarazem przygotowawczego tych dóbr przysądzenia, na d. 23 Października (4 Listopada) r. b. godzinie 3 po południu wyznaczony został, w którym licytacja rozpocznie się od sumy rs. 25,817 kop. 72.

Zbiór objaśnień i warunki licytacyjne, jako też taksa mogą być każdego czasu przejrane w kancelarii Pisarza Trybunału tutejszego wydziału II i u Walerego Zagrodzkiego Patrona sprzedawcy popierającego.

Piotrk., d. 12 (24) Września 1868 r.

Lugwik Ryłski.

N. D. 6513.

Podpisany Patron Trybunału, jako Obrońca Rozalii Babickiej wdowy, Henryki Babickiej, Marjanny Babickiej i Miłosławy Babickiej panien pełnoletnich, w Warszawie pod Nr. 1758b. zamieszkałych, zawiadamia i ogłasza iż na zasadzie dwóch wyroków Trybunału Cywilnego w Warszawie, mianowicie: jednego z dnia 22 Marca (3 Kwietnia) 1868 r. dział majątku po Antonim Babickim pozostałego, nakazującego; drugiego z dnia 26 Czerwca (8 Lipca) t. r. opinia o niepodzielności, oraz takse nieruchomości spadkowej Nr. 1758b. w Warszawie zatwierdzającego, obudów z powództwa wyżej wymienionych rodzeństwa Babickich, przeciwko Weronice Babickiej, jako matce i głównej opiekunce nieletnich: Leonarda, Piotra i Rozalii rodzeństwa Babickich, w małżeństwie z niegdy Władysławem Babickim spółdzionych dzieci, tudzież Antoniemu Babickiemu obywatelowi, w imieniu własnym, oraz jako opiekunowi przydanemu tychże nieletnich zapadłych, wystawia się na publiczną sprzedaż w drodze działów

NIERUCHOMOŚĆ Nr. 1758b.

w Warszawie przy ulicy Wielkiej na gruncie emfiteutyicznym położona, składająca się z domu drewnianego gontami krytego i innych zabudowań, oraz gruntu ogólnej powierzchni łokci kw. 41,475 obejmującego, z którego opłaca się corocznie czynszu do dominium dóbr Bielino rsr. 13 kop. 69 $\frac{1}{2}$.

Obszerniejsze i szczegółowe opisanie obejmuje taksa przez biegłych sporządzona.

Po odbyciu w dniu 28 Sierpnia (9 Września) 1868 r. pierwszej publikacji warunków licytacyjnych, termin do przygotowawczego przysądzenia wyznaczony został na dzień 16 (28) Października r. b. godzinie 9 $\frac{1}{4}$ z rana, który się odbędzie w miejscu zwykłych posiedzeń Trybunału Cywilnego w Warszawie przed W. Dobrskim Sędzią delegowanym.

Zbiór objaśnień i warunków licytacyjnych oraz takse przez biegłych sporządzona, przejrzeć można u podpisanego Patrona sprzedawcy popierającego.

Licytacja zacznie się od sumy rsr. 7,546 kop. 92 $\frac{1}{2}$, jako szacunku taksej biegłych wynalezionego.

Warszawa d. 4 (16) Września 1868 r.

Kajetan Wałowski, Patron.

N. D. 6504.

Na skutek wyroku Trybunału Cywilnego w Kaliszu, w d. 19 Września (1 Października) 1868 r. zapadłego, podpisany imieniem Adama Mazurkiewicza Patrona w Warszawie zamieszkałego działającego, wzywa wszystkich jakiegokolwiek pretensje do kaucji za tymże Adamem Mazurkiewiczem z czasu jego urzędowania jako Rejenta Okręgu Czesłochowskiego w Banku Polskim w obligacjach skarbowych czteroprocentowych złożonej mieć mogą, iżby w przeciągu trzech miesięcy, od daty zawiadomienia pretensje swoje i opozycje do podniesienia tej kaucji do Trybunału Cywilnego w Kaliszu podali z zachowaniem formalności reskryptem Komisji Sprawiedliwości z dnia 15 Lipca 1827 r. Nr. 7917 wskazanych, w przeciwnym bowiem razie uważanem będzie, iż do rzeczonym Rejenta z czasu jego urzędowania nikt niema pretensji i podniesienie z Banku kaucji nastąpi.

Ostrzega się przeto, iż opozycje przeciwko podniesieniu rzeczonym kaucji jedynie na mocy wyroku należności zasadzającego i to przed podniesieniem, oraz zapadnięciem ostatecznego wyroku wnoszoną być może, w innej

zaś formie, lub później wnoszone, przyjętemi nie będą.

Kalisz d. 20 Wrześ. (2 Paźd.) 1868 r.
Franciszek Modrzejewski, Patron Tryb.

N. D. 6505. Na skutek wyroku Trybunału Cywilnego w Kaliszu dnia 19 Września (1 Października) 1868 r. zapadłego, podpisany jako imieniem Adama Mazurkiewicza Patrona Trybunału w Warszawie przy ulicy Złotej Nr. 43 zamieszkałego działającego, wzywa wszystkich jakiegokolwiek pretensje do kaucji za tymże Adamem Mazurkiewiczem z czasu jego urzędowania jako Rejenta Okręgu Czesłochowskiego w Banku Polskim w obligacjach Skarbowych procentowych złożonej mieć mogą, iżby w przeciągu trzech miesięcy od daty tego zawiadomienia pretensje swoje i opozycje do podniesienia tej kaucji do Trybunału Cywilnego w Kaliszu podali, z zachowaniem formalności Reskryptu Komisji Rządowej Sprawiedliwości z dnia 15 Lipca 1826 roku, Nr. 7,917 wskazanych, w przeciwnym bowiem razie, uważanem będzie, iż do rzeczonym Rejenta z czasu jego urzędowania nikt niema pretensji i podniesienie z Banku kaucji nastąpi. Ostrzega się przeto, iż opozycje przeciwko podniesieniu rzeczonym kaucji, jedynie na mocy wyroku należności zasadzającego i to przed podniesieniem i zapadnięciem co do tegoż podniesienia ostatecznego wyroku, wnoszoną być może, w innej zaś formie lub później wnoszone przyjętemi nie będą.

Kalisz d. 20 Wrześ. (2 Października) 1868 r.
Franciszek Modrzejewski,
Patron Trybunału.

N. D. 6512. Законно описанные за должг а имѣнно: маховые и ясеные мебели, фортепиано, часы, зеркало 8 (20) Октября с. г. въ 10 ч. утра на Грибковъ, 9 (21) дня с. м. и т. въ 10 ч. утра ясеные мебели, зеркало и въ 11 час. паисандровые и маховые мебели, зеркало за железною-брамою и 11 (23) дня с. м. въ 12 ч. дня модный посудъ въ 15 пудовъ, будутъ проданы съ публичнаго торгу.

Поплавский, Судебный Приставъ.

Prawie zajęte ruchomości jako to: meble machoniowe i jesionowe, fortepian, zegar, lustro, w dniu 8 (20) Października r. b. o godzinie 10 rano na Grzybowie, w dniu 9 (21) t. m. i r. o godzinie 10 meble jesionowe, lustro i o godzinie 11 meble pałsandrowe, machoniowe, lustro, za Żelazną-bramą i w dniu 11 (23) t. m. i r. o godzinie 12 w potunie, kocioł miedziany przeszło sześćset funtów wazący na Muranowie, przez publiczną licytację sprzedane zostaną.

Popławski Komornik.

N. D. 6503. Podaje do wiadomości, że prawnie zajęte ruchomości: jesionowe, brzozone, machoniowe i orzechowe, jako to: sofy, stoliki, krzesła, kanapa, fotele łożka, umywalnik i t. p. przedmiotów, oraz różne towary w Warszawie na targu publicznym pod trzema Krzyżami zwanym w d. 8 (20) Października r. b. o godzinie 12 w południe, przez publiczną licytację sprzedane zostaną.

J. Kurman, Komornik.

DONIESIENIA PRYWATNE.

N.D. 6159.

SŁOWNIK ROSYJSKO-POLSKI

w 2-eh tomach

po cenie niższej, z rs. 2 na kop. 35,

sprzedaje się w księgarni

Michała Glücksberga

przy ulicy Krakowskiej-Przedmieście w domu W. Grodzickiego Nr. 7 (411),

oraz w innych księgarniach.

Na Prowincji u S. Arcta w Lublinie, H. Hurtiga i Mitwocha w Kaliszu, Goldhara i Mozdzeńskiego w Kielcach, Kempnera w Piotrkowie, Libermana w Radomiu.

Osoby z prowincji za nadesłaniem do księgarni M. Glücksberga kop. 90 (można markami pocztowymi) otrzymają Słownik pocztą.

N. D. 6509. Przed czterema tygodniami zgubionym został **DO-WÓD na zastawione w Banku Polskim kosztowności**, Nr. 31,526 wydany na imię Leja Rancmana; oraz Książeczka Legitymacyjna na imię Gelendera Dawida. Uprasza się o zwrot pod Nr. 1011, do właściciela.